

Terugblik naar de negentiende eeuw...

Historische Drukkerij Turnhout

Nieuwsbrief nr. 18, juni 2007

De blikvanger van deze maand is de verwezenlijking van een echt huzarenstukje: een eerbetoon aan Gutenberg, uitvinder van de losse letterdruk. Zijn beeltenis werd met meer dan 50.000 losse letters van 8 punt samengesteld en afgedrukt.

De dichtbundel waarvan het drukken tegen eind september moet kunnen beginnen loopt mogelijk vertraging op door het moeizame verzamelen van sponsoring. Inhoudelijk gaat het dan wel weer voor de wind, grote namen hebben hun medewerking al toegezegd.

Afgelopen maand kon een zeldzame Albion handpers, het kleinste model ooit gebouwd, de collectie vervoegen. De restauratie van de Typograph zetmachine is volop bezig, momenteel is een zoektocht naar de ontbrekende delen gestart via een oproep aan alle Europese drukkerijmusea. Meer hierover in de volgende nieuwsbrief.

Albion handpers, foolscap

Andermaal kon een mooie aanvulling voor de collectie worden verwezenlijkt. Via een ruil komt een Albion handpers de functie van proefpers vervullen. Dit tafelmodel is de kleinste handpers die ooit werd gebouwd.

Deze pers werd gebouwd door D & J Greig uit Edinburg, Schotland tussen 1844 en 1877.

Links : de nieuwe Albion handpers 'foolscap'
Boven : voorstelling van deze pers op de tentoonstelling in 1862.

Dichtbundel. een stand van zaken

Zoals al eerder gezegd zal de Historische Drukkerij begin 2008 een dichtbundel over Turnhout gratis verspreiden over de ganse stad (oplage 24.000 exemplaren). Dank zij de enthousiaste medewerking van Jef Van Elst, medewerker van de bibliotheek op de afdeling dicht- en toneelwerken, lijkt het erop dat het inhoudelijke deel geen problemen zal geven. Enkele grote dichters hebben al toegezegd om een bijdrage te leveren. Nu zal via de pers nog

een oproep worden gedaan aan Turnhoutenaars om in de pen te kruipen. Financieel geeft de dichtbundel meer problemen. De papierkost, om en bij de 3000 euro, kan niet gedragen worden door de Historische Drukkerij. Het zou toch al te jammer zijn dat dit prachtige project, als culturele bijdrage aan de stad Turnhout en haar inwoners, zou stranden omdat de kosten niet kunnen worden gedragen door sponsoring. Wordt zeker vervolgd...

Eerbetoon aan Gutenberg

In de nieuwsbrief van maart 2006 maakte ik duidelijk dat het Gutenberg-project in het slop zat wegens de hoge kostprijs, toen geraamd op om en bij de 1000 euro. Trots kunnen we vandaag de realisatie van dit project voorstellen. Het verhaal van een omslachtige tocht.

In een artikel van het maandblad 'Ons vakblad' van december 1911 vond ik een afbeelding van Gutenberg van 9 x 12 cm groot. Deze afbeelding was gezet met de Typograph regelzetmachine en gaf de gietkwaliteiten van de machine weer. Bij nader onderzoek bleek dat de tekening was opgebouwd uit vier verschillende rasterblokjes. Was het geen mooi idee om deze kleine tekening om te zetten in een grote affiche? De vingers begonnen te kriebelen en dat is het teken dat er geen weg terug meer is, dit project moest en zou gerealiseerd worden.

De afbeelding van Gutenberg, de uitvinder van de losse letterdruk, zou weer worden opgebouwd in losse letters. Hiervoor moesten nieuwe 'letters' worden gegoten, de vier verschillende soorten rasterblokjes. De enige manier was deze via de Monotype gietmachine te verwezenlijken. De nodige matrijzen werden aangevraagd in het Type Museum in Londen. Op dat ogenblik werd de kostprijs voor het gieten van deze letters een bedreiging voor dit project. Bij een bezoek aan 'Das Druckmuseum' in Darmstadt sprak ik over mijn project met de directrice en ze was meteen enthousiast. Toeval wilde dat ze in het museum net een Monotype in orde hadden gesteld en het zou hen goed uitkomen om hierop eens een serieus aantal te kunnen gieten. Een tripje naar Darmstadt zorgde ervoor dat de matrijzen en 80 kilo oud lood ter plaatse kwamen en het gieten kon beginnen. Herr Adam werd hiervoor bijgestaan door Herr Gottscheu uit Zwitserland, die in zijn actieve loopbaan Monotypist was.

Herr Gottscheu en Herr Adam aan de Monotype gietmachine

We zijn dan begin oktober 2006. Het gieten is achter de rug en de letters konden worden opgehaald. De verschillende rasterblokjes moesten nu nog op zo een manier worden bijeengebracht dat de beeltenis van Gutenberg werd verkregen. Stel u hierbij een puzzel van meer dan 50.000 stuks voor. Het samenstellen van deze drukvorm kostte ons menig zondagnamiddag. Met twee personen intensief en geconcentreerd werken duurde het meer dan veertig uren tot de vorm was afgewerkt.

De vorm was nu samengesteld en het afdrucken kon starten. Wegens de grootte van de vorm en de zware bezetting koos ik ervoor om ze op de Marinoni cilinderpers af te drukken. Maar het zou niet meevallen. Ettelijke weken bleef deze vorm dan liggen. Op een rustige zaterdag werd de pers dan klaargezet voor dit werk. En het resultaat? Mja... mag best gezien worden... toch?

Technische gegevens

Lettergrootte :	8 pt.
Grootte drukvorm :	50 x 70 cm
Papierformaat :	78 x 106 cm
Aantal letters :	50.688 stuks
Gewicht :	80 kg
Pers :	Marinoni, bouwjaar +/- 1880

Met dank aan Frau Monika Stöckl-Reinhard en Herr Ad Adam van 'Das Druckmuseum' Haus für Industriekultur, Darmstadt (Duitsland) en Herr Reinhard Gottscheu,

Openingsweekend juni 2007

Volgend weekend is de Historische Drukkerij geopend :

23 en 24 juni van 13.00 tot 17.00 uur

Steenweg op Mol 84, 2300 Turnhout